

لئو اشتراوس

فلسفهٔ سیاسی چیست؟

فرهنگ رسایی

تهران ۱۳۹۱

www.ketab.ir

سرشناسه: اشتراوس، لئو، ۱۸۹۹ - ۱۹۷۳ م.
 عنوان و نام پدید آور: فلسفه سیاسی چیست؟/ لئو اشتراوس؛ ترجمه فرهنگ رجایی.
 مشخصات نشر: تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۳.
 مشخصات ظاهری: [شش]، ۳۰۴ ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۵-۳۷۰-۰-۰
 یادداشت: عنوان اصلی: What is Political Philosophy?: and other Studies.
 یادداشت: چاپ چهارم: ۱۳۹۱ (قیبا).
 یادداشت: کتابنامه.
 موضوع: علوم سیاسی
 مناسب افزوده: رجایی، فرهنگ، ۱۳۳۱ - مترجم
 مناسب افزوده: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
 پندگی کنگره: ۱۳۷۳ ف۸ ۱۵۲الف/۷۱ JA
 پندگی کنگره: ۲۲۰/۰۱
 شماره شناسنامه ملی: ۲۶۹۶ - ۷۳ م

فلسفه سیاسی چیست؟

نویسنده: لئو اشتراوس

مترجم: فرهنگ رجایی

ویراستاران: علی اکرمی و محمدرضا اثنی عشری

چاپ نخست: ۱۳۷۳

چاپ چهارم: شمارهگان: ۱۵۰۰ نسخه

حروفچینی و آماده سازی: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

لیتوگرافی: مهران، چاپ و صفحه‌بندی: شرکت چاپ و نشر علمی و فرهنگی کتیبه

حق چاپ محفوظ است.

شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

- اداره مرکزی: خیابان افریقا، چهارراه حقانی (جهان کودک)، کوچه کمربند، ۲۵؛ کدپستی: ۱۵۱۸۷۳۶۳۱۳؛ صندوق پستی: ۹۶۴۷-۱۵۸۷۵؛ تلفن: ۸۸۷۷۴۵۶۹-۷۰؛ فکس: ۸۸۷۷۴۵۶۹-۴۵
- آدرس اینترنتی: info@elmifarhangi.ir elmifarhangi.ir
- مرکز پخش: شرکت بازرگانی کتاب گستر، خیابان افریقا، بین بلوار ناهید و گلشهر، کوچه گلغام، پلاک ۷۲؛ کدپستی: ۱۹۱۵۶۷۳۳۸۳؛ تلفن: ۲۳-۲۲۰۲۴۱۴؛ تلفکس: ۲۲۰۵۰۳۲۶
- آدرس اینترنتی: www.ketabgostarco.com info@ketabgostarco.com
- فروشگاه یک: خیابان انقلاب، روبه روی در اصلی دانشگاه تهران؛ تلفن: ۶۶۴۰۰۷۸۶

فهرست مطالب

شش	مقدمه ترجمه
۱	گفتار اول
۱	فلسفه سیاسی کلاسیک
۲۷	راه حل کلاسیک
۴۸	راه حل جدید
۷۳	گفتار دوم
۷۳	فلسفه سیاسی کلاسیک
۹۹	پی نوشتها و مآخذ
۱۰۳	گفتار سوم
۱۰۳	فلسفه سیاسی و تاریخ
۱۳۶	پی نوشتها و مآخذ
۱۳۷	گفتار چهارم
۱۳۷	فلسفه سیاسی و تجدد
۱۶۵	گفتار پنجم
۱۶۵	افلاطون (۴۲۷-۳۴۷-ق.م)
۱۶۵	جمهور
۲۴۰	مرد سیاسی
۲۴۰	قوانین
۲۵۸	مآخذ
۲۶۳	گفتار ششم
۲۶۳	نیکولو ماکیاولی (۱۴۶۹-۱۵۲۷ میلادی)

مقدمه مترجم

آغاز سرگذشت فلسفه سیاسی به زمانی برمی‌گردد که فلسفیدن در باب سیاست، به عنوان دقتی و عقل، تأسیس شد. این بیان بظاهر ساده و بدیهی مدلول حقایق و نظرات مبانی است؛ از جمله اینکه سیاست، قرون و اعصاری را پشت سر گذاشته است تا در یک زمان خاص تاریخی به عنوان رشته‌ای قابل تأمل و موضوع استدلال، تعقل، و تبویب مورد توجه دانشوران قرار گرفت. در حالی که سیاست زنده و مکان نمی‌شناسد و از هبوط آدمی همراه او بوده است، فلسفه سیاسی و سیاست آن از زمان و مکان خاص آغاز شده و در بستر تاریخ تحولات اجتماعی، دگرگون، باز تعریف، و تعدیل شده است. البته بروز و ارائه فلسفه سیاسی در یک دوره خاص به این معنا نیست که بشر پیش از آن در باب سیاست اندیشه نداشته است، اما اندیشه سیاسی به عنوان جزئی از سپهر اندیشه در کوشش برای تعریف، تبیین، و تعیین مناسبات خویش با خارج همیشه با زندگی اجتماعی ملازمت داشته است. البته هدف اندیشه سیاسی جستار در حقیقت سیاست فی‌نفسه نبود، بلکه کوششی بود عملی برای پیدا کردن راه‌حلهایی در جهت بالا بردن کارآمدی، تنظیم، عملکرد جنجال‌گریز، و

اداره بهتر مدینه.

مثلاً کتاب بسیار مهم، خواندنی، ماندنی، آموزنده، و بصیرت آور آرتا شسترا^۱ را در سنت اندیشه سیاسی هند در نظر آورید. کاتیلیه^۲، مؤلف کتاب، هدفش این است که دولت - امپراتوری مائوریان^۳ (۳۲۱-۱۸۴ ق. م.) بهترین وجهی اداره شود. سؤالات اساسی برای او نه فلسفی، بلکه عملی و دنیایی است. برخی از سرفصلهای گفتارهای متعدد کتاب جالب و خواندنی است: «تداوم شاهی»، «در تداوم حاکمیت»، «شش تدبیر در سیاست خارجی»، «سیاست در قبال شاهان همپراز، ضعیفتر، یا قویتر»، «در سلطان وقتی در محاصره قرار دارد»، «رفتار نسبت به سلطانی»، «سیاستی طرفی اتخاذ کرده است»، «به خدمت گرفتن عوامل زیرزمینی»، و «گذاشتن اغوا کردن». ^{۱۱} تمام اندرزنامه‌های ایرانی و مثلاً کتاب آشناتر نامه تیسرتی که من گونه است؛ در آنجا نیز تنسر در پی آن است که بصیرتهایی در جهت انجام عملی قوام و دوام شاهی ارائه کند. ^{۱۲} البته گهگاه فلسفه سیاسی هم در این گونه آثار، که به اندرزنامه معروف شده‌اند، یافت می‌شود. مثلاً تز بکتین مورد از فلسفیدن در باب سیاست در آرتا شسترا است؛ جایی که کاتیلیه در کتاب ششم درباره عناصر دولت صحبت می‌کند. به نظر او دولت مقتدر دولت است که از عناصر زیر تشکیل شده است: «سلطان، وزیر، کشور، برج، بار، خزانه، ارتش، و متحدان». ^{۱۳} اما همین نیز نه به هدف حقیقت یابی فلسفی بلکه برای توضیح مقوله‌ای دنیایی و با هدفی دنیایی است.

بدین ترتیب، وقتی از فلسفه سیاسی صحبت می‌شود، مراد

1) Arthasastra 2) Kautilya 3) Mauriyan

صورت خاصی از اندیشه سیاسی است. اندیشه سیاسی عام و کلی است و هرگونه تأمل در باب سیاست را شامل می‌شود؛ خواه این تأمل توسط متفکری حرفه‌ای انجام شده باشد خواه توسط متفکری غیر حرفه‌ای. به همین علت، سخن گفتن از اندیشه سیاسی، و نه فلسفه سیاسی، در اوستا، بیان بزرگان شاعر، یا در یادداشتهای خصوصی فلان دولتمرد مجاز و صریح است. اما فلسفیدن در باب سیاست از اندیشیدن در آن باره بر راتب جدی، هدف‌دارتر، و حرفه‌ای‌تر است. متفکری که هم خود را صرف فلسفه سیاسی می‌کند اولاً به هدف کشف حقایق حاکم بر سیاست به تأمل می‌پردازد. ثانیاً این فرض آغاز کرده است که سیاست صرفاً در حوزه عمل یا فیزیکی صورت‌بازمند نیست، بلکه حیات سیاسی خود صورتی از حیات فلسفی است. نتیجه این است که هر فلسفه سیاسی ضرورتاً اندیشه سیاسی هر عصر و در حالی که هر اندیشه سیاسی‌ای در قلمرو فلسفه سیاسی قرار نمی‌گیرد.

دیگر اینکه بروز فلسفه سیاسی در زمان خاص به معنای تاریخی بودن فلسفه سیاسی نیست.

شک نیست که زمانه هر فیلسوف سیاسی نیز تأثیر جدی در سر راه او قرار می‌دهد و او را به تأمل وادارند، اما به هیچ وجه این تأثیر موجب نمی‌شود که فلسفه سیاسی مقوله‌ای تاریخی شود.

اندیشه سیاسی به صورتهای دیگری نیز بروز کرده است. قدیمیترین صورت آن کلام سیاسی است که توجیه و تفسیری که می‌تواند سیاست ارائه می‌کند. اندیشه سیاسی یافت شده در وداهای هندی، اوستا، اسلام، یا مسیحیت همه کلام سیاسی هستند. از طرفی، در دوره‌ای که تأمل کردن در باب سیاست به تقلید از الگوی تفکر علوم دقیقه و علوم

طبیعی ادعای علمی بودن کرد، نظریه پردازی سیاسی باب شد. در یک دوره هم ایدئولوژی سیاسی، با ادعای حقیقت‌نامه داشتن، به تفکر در باب سیاست پرداخت، اما هیچ‌کدام از آنها فلسفه‌سیاستی نبود.

فلسفه سیاسی، همان‌طور که گفته شد، در پی کشف حقیقت سیاست است. مجموعه حاضر نمونه‌ای مهم و کارساز از فلسفه سیاسی ارائه می‌دهد. اشتراوس نه تنها در گفتارهای این مجموعه مقولات مهمی در باب فلسفه سیاسی ارائه می‌کند، بلکه در رهیافت و روش بحث خود در الگویی از فلسفه سیاسی به خواننده ارائه می‌دهد. این مجموعه در پی این است که از مقالات مهم اشتراوس که در دوره‌های متفاوت زندگی علمی او چاپ شده است، مترجم، آنها را در دو دسته و دو بخش تنظیم کرده است. در بخش اول، چند مقاله از اشتراوس، که مسائل مهم و مقولات ابدی فلسفه سیاسی را ارائه می‌کند، انتخاب و ترجمه شده است. در بخش دوم، نمونه‌ای از تحلیل فلاسفه سیاسی - یکی از قدما و یکی از متجددان - ارائه شده است تا در واقع نمونه‌ای از تحلیل فلاسفه سیاسی با رهیافت فلسفه سیاست باشد. در بخش سوم، فهرستی از آثار اشتراوس ارائه می‌شود تا محقق علاقه‌مندان مطالعه بیشتر آثار اشتراوس را راهگشا باشد.

اشتراوس آلمانی تباری است که در سال ۱۸۸۸ متولد شد و پس از تحصیلات به امریکا مهاجرت و در آنجا به تحقیق و تدبیر در باب فلسفه سیاسی پرداخت. او سبک خاصی در تفکر کردن و برآمدن فلسفه سیاسی را باب کرد که در این مجموعه می‌بینیم. وی خود را سرم به دفاع از اندیشه و فلسفه سیاسی کلاسیک می‌دانست و تا سال ۱۹۷۳، که درگذشت، فعالانه به نوشتن و سخنرانی اشتغال داشت.

یک نکته ویراستارانه را باید یادآوری کرد. گفتار «فلسفه سیاسی چیست؟» ابتدا به صورت سخنرانی، در سال ۱۹۵۴، ارائه شد. سپس، بخشی از آن در «مجله سیاست»^۴، اوت ۱۹۵۷، درج شد و نهایتاً تماماً در کتابی با همین عنوان به چاپ رسید.^{۴۱} گفتار «فلسفه سیاسی کلاسیک» ابتدا در مجله تحقیقات اجتماعی^۵، فوریه ۱۹۴۵، چاپ شد و سپس، در کتاب سالانه جامعه مدرن^{۱۵} و بالاخره در کتاب فلسفه سیاسی چیست؟ منتشر شد.^{۱۶} گفتار «فلسفه سیاسی و تاریخ» ابتدا در مجله «تاریخ اندیشه‌ها»^۶، به ژانویه ۱۹۵۹، سپس در کتاب فلسفه سیاسی چیست؟ منتشر شده است.^{۱۷} گفتار «فلسفه سیاسی تجدد» از کتاب فلسفه سیاسی ترجمه شده است.^{۱۸} دو گفتار بعدی، درباره افلاطون و ماکیاولی از کتاب بسیار مهم تاریخ فلسفه سیاسی، به ویراستار اشتراوس و کراپسی^۷، ترجمه شده است.^{۱۹}

در آخر لازم است از مسئولان مجله نشریه فرهنگ، به جهت چاپ برخی از مقالات این مجموعه در این نشریه، نهایت سپاس و تشکر را به عمل آورم.

ف. رجائی

زمستان ۱۳۲۲

4) Journal of Politics 5) Social Research

6) Journal of the History of Idea 7) Joseph Cropsey

یادداشت‌های مقدمه مترجم

1) See R. P. Kangle. *The Kautiliya Arthasastra. An English Translation with Critical and Explanatory Notes.* (Delhi: Motilal Banarsidass, 1972).

۲) نامه تسرب‌کنندگان، تصحیح مجتبی مینوی، (تهران، خوارزمی، ۱۳۵۴).

۳) کاتیلیه، منبع یاد شده.

4) Leo Strauss. *What is Political Philosophy?* (Chicago: The University of Chicago Press, 1959, 1988), PP. 9 - 55

5) Karl de Schweinitz, J. and Kenneth W. Thompson. *Man and Modern Society.* (New York: Holt, 1953).

۶) لئو اشتراوس، فلسفه سیاسی چیست؟، صص ۷۸ - ۹۵.

۷) منبع پیشین، صص ۵۶ - ۷۷.

8) Leo Strauss. *Political Philosophy.* (New York The Bobbs - Merrill Co., 1975), PP. 81 - 98.

9) Leo Strauss & Joseph Cropsey. (eds.), *History Political Philosophy.* (Chicago, 3rd edition, 1987).